

an 25
26

DE
ACTIVITATE
ANTIMONII DIAPHORETICI

DIVINI NVMINIS AVSPICIIS
ET
CONSENSV GRATIOSI ORDINIS MEDICORVM
P R A E S I D E
PRORECTORE MAGNIFICO
VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
D O M I N O

FRIDER. CHRISTIANO IVNCKERO
MEDICINAE ET PHILOS. DOCTORE MEDIC. PROFESS. PVBL. ORD.
ORPHANOTROPHEI HALENSIS ET PAEDAGOGII REGII MEDICO CONSTITVTO,
FACVLT. MED. H. T. DECANO SPECTATISSIMO

P R O
G R A D V D O C T O R I S
SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS
ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBVS RITE CONSEQVENDIS
D I E V. I V L. C I D I D C C L X X.

P V B L I C E D I S P V T A B I T
A V C T O R
E P H R A I M G O T T L O B L E D E R
H I R S C H B E R G E N S I S S I L E S I V S.

H A L A E
L I T T E R I S I O A N N I S C H R I S T I A N I H E N D E L.

ACQUIVITATE
LANTIMONI DIAPHORETICI

CONSERVATA GRATIUM AD USUM MEDICORUM
FRASILD

PROFICUOSI MARISSIMO
VIRI LEVITAE MARISSIMO ET V. O. B. N. M. I. O.

FRATRES CHRISTIANO VALENTINO
G. R. A. D. V. O. G. T. O. R. I. S.

FRATRES CHRISTIANO VALENTINO
FRATRES CHRISTIANO VALENTINO

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
ACTIVITATE
ANTIMONII DIAPHORETICI

PRAEFAMEN.

Quando morbi, monento CELSO, non eloquentia, sed remediis curantur: nulla certe de re magis oportet medicos sollicitos esse, quam vt *actiua* remedia inueniant, inuentaque vsurpent. Atqui videtur *illud* satis facile esse, cum id experientia, ad quam demum haec causa redit, quamque medici omnes venerabundi colunt, ostendere quam optime possit atque

que explicare. Id ipsum autem longe alia ratione euenire, vel ex eo patet, quod experientissimi Viri in diuersas quandoque abeant partes, sic, vt suae vnusquisque experientiae innitatur. Neque attentum latebunt facile huius rei rationes. Quod enim primo notandum, raro accidit, vt, in curandis morbis, vno remedio vtantur medici; quo ipso fit, vt non vbique, in tanta remediorum compositione, luculenter satis elucescat, quid recte cuilibet dandum denegandumque sit? Atque etiam regimen aegri magni est in ea re momenti. Non raro enim accidere solet, vt id, quod regimen praestitit, in laudes medicamenti trahatur. Praeterea conditionis aegri singulares, morbus ipse eiusque causa huic illiue accidenti fauere possunt, quod remedium, si in se spectetur, vel numquam excitasset, vel alia saltim ratione, quodque ideo male, ab usu remedii, repetere assolent. Quem denique fugit, medicos, suam profitentes experientiam, quandoque vel ab aegro decipi, vel alios, quod turpe dictu, decipere? Quae cum ita sint, atque etiam ratio multo experientia minus hic valeat: patet, quam difficile sit, de remediorum actiuitate iudicare. Libuit tamen specimen operosae huius disquisitionis exhibere, cum scriptum academicum elaborandum typisque exscribendum esset. Selegi notissimum, antimonium diaphoreticum, de cuius actiuitate adeo variae extant atque a se inuicem abhorrentes medicorum sententiae, vt nesciam an in aliud vnam remedium tantae laudes tantaque vituperia sint effusa?

§. I.

Laudes antimonii diaphoretici.

Qui blanda nouit, quae alchymistae de antimonio conceperunt, somnia, facile is intelliget, fieri aliter non potuisse, quin illi, in laudando etiam antimonio diaphoretico, multi fuerint & ad nauseam usque garruli. Instar omnium fit BASILIUS VALENTINUS, famosus inter chemicos auctor. Postquam enim sibi diaphoretici, sub PULVERIS ANTIMONII ALBI nomine, praeparationem docuit, haec de eius virtutibus addit: *hic pulvis efficit egregia quaedam & mirabilia, quae non facile fidem inueniunt apud eos, qui non sunt experti: at non operatur subito, sed tempus habeat oportet, ut exserat vires suas, & ostendat experientia teste virtutem suam admirabilem. Quicumque interius laborat apostematibus, sumat de hoc albo fixo puluere antimonii in spiritu vini, vel alia vino generoso, quartam drachmae partem, quinquies, vel sexies per diem, & experietur internum apostema aperiri, & omnem coagulatum sanguinem paulatim sine ullo vitae, aut sanitatis periculo expelli. Qui nouo militum morbo interius laborat, utatur eo, quo dictum est modo, hoc puluere, & experietur hoc malum toto in corpore consumi, atque ex eo expelli: producit praeterea novos crines, & innouat hominem in nouum statum, ad stuporem omnium: dat nouum, sanum & purum sanguinem, & tantum efficit boni, ut possit ne minima eius pars (quantumuis hoc aequitas postulare videatur) a me describi vel enarrari (a).* Sed immanes eiusmodi laudes scripta practicorum non minus contami-

A 3

(a) Theod. KERCKRINGII Comment. in curr. triumph. antimonii BASILII VALENTINI. Amstelod. 1671. pag. 229 seqq.

taminauerunt. Digna est ideo, quae afferatur SCHROEDERI sententia (b), a doctissimo TRALLES iam adducta (c). *Antimonium*, inquit, *diaphoreticum resistit corruptioni, mundificat sanguinem, conducit ad omnes obstructions, licet inueteratas, hepatis, lienis, mesenterii, aliarumque partium internarum; aduersus retentionem mensium, cachexiam virginum, hydropem, melancholicam hypochondriacam, luem veneream, vlcera tam interna, quam externa, scabiem; praesertim confert in febribus malignis, exanthematibus & variolis; rumpit interna apostemata, verum non subito, sed paulatim operationes suas exserit.* Neque EIVS interpres, Frid. HOFFMANNVS, multum ab ea sententia recedit (d), vim diaphoreticam, adstringentem, temperantem, diureticam & purgantem addens, quas tamen omnes virtutes non tam ab antimonio, quam nitro repetit, quod in antimonio abunde figitur, salua manente vi sua refrigerante & anodyna, paucis cognita, & ab HELMONTIO demonstrata (e). Quod etiam de stibio diaphoretico iudicium STABELIUS tulit, non minus in eius laudem cedit. *Effectus antimonii diaphoretici*, inquit, *uarii sunt, nam orgasmum sanguinis nimium & calorem quadantenus mitigat, motum progressuum humorum nimis languidum adauget, humores stagnantes resoluit, excretiones per transpirationem, ac sudorem promouet (f).* Mitto iam STAHLII, Io. IVNCKERI, le MORT, NEVMANNI, CARTHEUSERI, ROLENCII, LVDOVICI,

LOE-

(b) Confer. EIVS Pharmacop. Libr. III. Cap. XVII. p. m. 669. 670.

(c) EIVS Tract. de Remed. terr. p. 68.

(d) EIVS clav. pharm. SCHROEDERIANA p. 306.

(e) L.c. pag. 302 seqq.

(f) Chem. Teun. II. pag. 293. 294.

FOESEKEË; & plurium aliorum iudicia, per quae ipsi saltem lenior diaphoretica virtus conceditur; *absorbentem & catharsin promouentem*, vel eius ofores, passim largiuntur. Quando vero, ut refert, EX MORLEYO, TRALLES; dixit (g) SCHACHTIVS, *male se cavere digito suo minimo, quam antimonio diaphoretico*, id quidem legens, quis risum tenere potest?

§. II.

Vituperia eius.

Atque haec (§. ant.), in laudem antimonii diaphoretici ablu-
ti in primis dicta, strenue ab aliis negata leguntur. Liceat pauca
tantum eius rei testimonia afferre. Dixit de eodem BOERHAA-
VIVS (h): *antimonium diaphoreticum iners noxia calx est, ca-
rens omni actuoso deprehendendo, per observationes, carens omni
bono quod prius adbaerescebat; solum agit sensibiliter, quando du-
plata parte purgantibus miscetur, reuera horum vires acuens, ut
in pulvere cornachino certissimis exemplis constat. Aliter eius
usum disuadeo.* WILLISIVS (i) & GORIS (k) non ab simili ra-
tione iudicarunt. Consentientem quoque hic adducunt HOFF-
MANNVM (l), qui alias eo vitur. Denique *Celeber.* TRALLES
relinquit, quibus, WEDELIO iudice, cum nil nisi fatua calx sit,
commode inseruire possit, eo in artis exercitiis libenter ac secure
cariturus (m). Quae si comparentur cum laudibus §. ant. re-
cen-

(g) l. c. pag. 73.

(h) *Element. chem.* Tom. II. pag. §17. Ed. Lugd. Bat.

(i) *Pharmac. rar.* Part. I. Cap. de Sudat.

(k) *Med. cont.* p. m. 179.

(l) *Observat. chem. Libr. III. obs. 6.* TRALLES l. c. p. 72.

(m) l. c. pag. 73.

cenfitis, nescio, ane recte de fallaci experientia medica conque-
ri possis.

§. III.

Occasio scripti.

Non tanti vero haec esse credidi, vt inde me ab accuratori
huius remedii disquisitione deterreri passus essem. Plura enim
sunt, quibus similia primo fata acciderunt, medicamenta artisque
medicae auxilia, quorum tamen virtutem aut inertiam, noxam
vsus salubrem subsequentes dein aetates quam luculentissime eui-
cerunt. Neque numerus dignitasque eorum, qui sibi diapho-
reticum vel laudant, vel contemnunt, inde me a meo potuere pro-
posito reuocare. Quamuis enim quandam illa videantur difficulta-
tem parere; cum nescias scilicet, a quibusnam partibus stare te
oporteat; ea tamen euanescit, quando perpendis: non infrequen-
ter contingere, vt id, quod aut vir, in magna fama constitutus,
edixit, aut mos fert, facile etiam ab aliis probetur, probatumque
in scriptis recoquatur, atque decere veritatis studiosum, nec nume-
rum eorum, qui sectam profitentur, nec dignitatem, nec similes
praeconceptorum opinioum scaturigines sequi. Quae vero me
propius ad id, quod exsequor, propositum impulerunt, fere ad haec
redeunt. Cum viderem, vel abluti sibi diaphoretici oses, ipsi
vim, catharsin promouentem, concedere (§. §. I. II.), eamque vir-
tutem sese, addito cathartico, vel ad pauca grana, sibi diaphore-
tico, exferere: cogitare coepi, sibi diaphoretico abluto vel falso
eam virtutem tribui, vel inesse quidquam, quod multo, quam non-
nulli credunt, potentius agat. Quod omnino, cum nondum ex-
plicatum sit, disquisitionem mereri mihi quidem videbatur. Legi
dein

dein elegans, quod edidit de calce viua *Clar. MEYER*, scriptum, idque me magis adhuc, ad disquirendum antimonium diaphoreticum, excitauit, censens, posse me forsitan, si clarissimi Viri vestigia premerem, nouam actioni istius medicamenti in corpus humanum lucem adfundere. Docuit scilicet industrius ille Vir, longiorem vitam meritis, lapidem calcarium, igne mediante, causticitatem assequi, hancque efficere, vt, & terreae istius lapidis particulae in aqua solui queant, & aliae calci viuae, tam chemicae quam medicae, virtutes insint. Referens haec ad quorundam metallorum calces, idem ipsis, ac calci viuae, inexistere principium docuit. Suspiciari ergo incepti, calci reguli antimonialis simile forsitan causticum adhaerere, idque si adsit efficere posse, vt illa, misso etiam crassiore ipsi admixto sale, singularis maiorisque, quam quibusdam visum, actiuitatis existat. Quid iam mea me experientia docuerit, commemorabo, addens, quae, ratione duce, de eodem possunt medicamento stabiliri. Parebit saltem e dicendis ni altioris indaginis, difficilioris certe laboris rem esse, de actiuitate illius iudicare.

§. IV.

Experimenta quaedam.

1. In mortario, e lapide serpentino confecto, antimonium diaphoreticum *ablutum*, vulgari quidem methodo paratum (*n*), sed

per
 (*n*) Non opus esse existimo, hic docere, qua ratione parari antimonium diaphoreticum debeat? Plures equidem dantur modi, quos inter duo commemorantur maxime. *Vnus* vnica antimonii crudi, cum tribus nitri partibus, detonatione & calcinatione absoluitur: *alter* vero repetitas calcinationes postulat. confer. *BASIL. VALENT. l. c. OSWALDI CROLLII Basil. chym. p. 157. ROLFINGII Diss. chem. V. Cap. 12. pag. 20. CARTHEVS. Pharmacol. & alii.* Prior methodus vulgarissima est.

B

per aliquot iam menses asseruatum, cum sale ammoniaco exacte subigebatur. Sub ipsa tritura manifestus, quamuis leuior, salis vrinosi odor percipiebatur. Idem periculum cepi cum stibio diaphoretico *non abluto*, in bene recto vitro, per aliquod iam tempus, conseruato, & sale ammoniaco. Euentus erat idem. Cum salem vero ammoniacum, in praedicto mortario, solum tererem: diu licet continuata tritura, odorem tamen, quem dixi, obseruare non potui. Quod quidem monendum esse credidi, ne quis illum martialibus particulis, in lapide serpentino contentis (o), dandum esse existimet (p).

- 2) Vnciae vni salis ammoniaci addebantur antimonii diaphoretici *non abluti* vnciae tres. Mixtum indebatur congruo vasi, atque applicato recipiente, lenis ignis admouebatur omniaque ea perficiebantur, quae in praeparatione spiritus salis ammoniaci attendi debent & praecipiantur. Nullus sal vrinosus siccus apparebat. Cum viderem, duas circiter vncias in vase recipienti contineri: hoc absunto fluidum effudi. Erat saporis acris, odoris vrinosi, sed valde debilis, syrupum violarum viridi imbuebat colore, cum acidis, sed lentius & debilius, efferuescebat, solutionem calcariae terrae, in aqua forti factam, multo tamen tardius, quam spiritus salis ammoniaci, cum alcali paratus, praecipitabat, atque demum huic, cum alcali parato, spiritui salis ammoniaci additus, eum manifesto penetrantio rem reddebat. Eundem liquorem

(o) Inesse huic lapidi martiales particulas, docuit Marggraf *Chemischer Schriften*, 3m. Th. p. 6. Conf. quoque Pott *Fortschug der Lithogognose* pag. 50.

(p) Solet enim mars, sale ammoniaco additus, vrinosum liberare. vid. Meyers *Abhandlung von Kalk* 174. p.

rem largitur antimonium diaphoreticum *ablutum*, quando cum sale ammoniaco simili tractatur modo (g).

3) Parandum curavi antimonium diaphoreticum vtrumque, vt intelligerem: anne recenter parato aliae infint dotes? atque praeterea cognoscerem salia, in mixtione aquae, quacum stibium abluirur, contenta. E tribus id partibus nitri & vna antimonii crudi, vulgari methodo, confeci. Vna, per aliquot tempus calcinatae, massae pars, more vulgari, abluetur; altera sicca conseruabatur. Vtrique salem postea ammoniacum descripta ratione admiscebam (n. 1. 2.), atque non potui vllam differentiam obseruare. Odor erat plane idem (n. 1.), atque eundem liquorem, quem dixi (n. 2.), nec fortiorem impetrabam.

4) Cum siccae massae, a desillatione spiritus salis ammoniaci, cum vtroque stibio diaphoretico parati, residuae, alcali fixum adderem atque ignem iterum admouerem: sat copiosus sal vrinofus siccus, replens vas recipiens, *conspiciebatur*. E quo patet, vncias tres stibii diaphoretici vtriusque nondum sufficere, vt, ex vnica salis ammoniaci vncia, omnis sal vrinofus expellatur. Minima tantum huius pars mihi ab antimonio diaphoretico liberata videbatur.

5) Salem ammoniacum tam cum stibio crudo, quam regulo antimoniiali triui. At massae istae, diu licet continuata tritura, adfusisque etiam aliquot aquae guttulis, nullo modo nares feriebant. Vt ergo soli calci reguli antimoniialis odor, quem dixi, vrinofus dandus veniat.

B 2

6) Aqua,

(g) Patet exinde conuenientia huius spiritus cum eo, qui cum calce viua paratur. Vid. MEYER l. c. p. 58. 59.

6) Aqua, quacum stibium diaphoreticum ablutum erat (n. 3.), linguae manifestam causticitatem imprimebat, syrupum violarum viride tingebat colore & cum acidis adfusis effervescebat. Quando ipsi aut spiritus vitrioli, aut aqua fortis spiritusue salis venalis (quibus, ut notum est, acidum vitriolicum adhaeret) instillantur: odor acidi nitrosi percipitur.

7) Eandem aquam (n. 6.) euaporationi, ad siccitatem vsque, commisi, sal inde obtentus amarus erat & acris, refrigerio simul quodam, exacte gustatus, linguam afficiebat atque, sali ammoniaco additus, vrinofam eius partem liberabat. Aquam ex aëre facile attrahebat. Dimidiam circiter stibii non abluti partem constituit.

8) Quae (n. 6. 7.) cum me docere viderentur, sali potius alcalino caustico, stibio diaphoretico adhaerenti, quam huic ipsi expulsionem vrinofae salis ammoniaci partis deberi: de purissimo stibio diaphoretico abluto parando cogitavi. Sumsi itaque reguli antimonialis purissimi partem vnam & nitri depurati siccissimi atque purissimi partes tres, materiasque commixtas probe subegi. Nunc massam, cochleari ferreo mediante, apto crucibulo successiue indidi, eamque, ut exacte deflagraret, bacillo argillaceo frequentius agitavi. Consumta sic omni, per dimidiae eam horae spatium calcinationi submissi. Denique calcem istam antimonii eo vsque in aqua pura abluendam curavi, donec aqua effusa, commixtionem cum acidis, absque sensibili mutatione ferebat (r), atque syrupus violarum nullo alieno tingebatur colore. Per bibulam nunc chartam massam filtraui,

(r) Quorum effervescentiam non solum, sed eum etiam, cuius mentionem feci, odorem acidi nitrosi refero.

- ui, relicto stibio nouam semper & notabilem aquae quantitatem adfudi, vt omnem adhaerentem salem abluerem. Nondum etiam de hoc securus: calcem aquamque, de nouo adfusam, vt ebullirent, igni per dimidiam horam in vase argillaceo commisi. Atque hac ratione impetraui stibium diaphoreticum ablutum (s), ab omni sale certo certius liberrimum, suauisque candore nitens.
- 9) Cum aquae, quacum stibium istud ablutum erat, spiritum vitrioli adfunderem: massa leuissima, candidissima tenerrimaque praecipitabatur, *materiae perlatae* nomine inter chemicos satis nota.
- 10) Siccum stibium (n. 8.) cum sale ammoniaco triui. Nullum potui vrinosi liberati signum obseruare. Vel vnica olei tartari per deliquium guttula addita: odor vrinofus manifesto percipiebatur.
- 11) Ideam, de quo loquor, stibium (§. 8.), apto inditum vasi, igni denuo commisi sic, vt per aliquod tempus canderet, candens illud stibium cum sale ammoniaco triui. Neque nunc vllum potui vrinosi odorem percipere. Sat etiam cito calor stibii euanuit.
- 12) Paraui spiritum salis purum. Eum adeo per aqua dilutum, vt leuiusculum tantum acido sapore linguam feriret, stibio isti adfudi, massamque frequentius agitaui. Vix potui leuem efferuescentiam obseruare, licet, cum digitum, quo, sub agitatione ista, orificium vitri medicinalis obturabam, retraherem, explosionem aëris elastici, e massa liberati, manifesto perciperem. Postquam demum omne stibium subsederat: oleum tartari per deliquium filtrato liquido addebam. Tenuis praecipitabatur puluis, at non minus

B 3

(s) Vocatur proprie *cerussa antimonii*, nil vero eam esse, quam antimonium diaphoreticum, cuius tantum salia adhaerentia quandam, a vulgari, diuersitatem constituunt, inter omnes constat.

minus obseruabilis, quando oleum tartari illi admiscebatur aquae, qua spiritus salis dilutus erat. Cum reliqua spiritus salis, animonio diaphoretico superfusi, portio, per aliquot sic dies, relinqueretur: spiritui salis quidquam, ab aciditate sua, decessisse videbatur. Portiunculae ergo eius nouam sibi diaphoretici quantitatem addebam. Euanescebat aciditas omnis, fluidumque supernatans aquae tantum saporem linguae imprimebat.

13) Dixi (n. 12.), quod sibi diaphoreticum, spiritui salis valde diluto additum, vix leuem exciter efferuescentiam. Quod tamen de eo solum valet, quod in subtilissimum puluerem redactum est. Sat vero notabilis bullularum copia, absque tamen vlla vasis incallescencia, obseruatur, quando integrae praedicti sibi portiunculae salis spiritui immerguntur. Interea tantum abest, vt hae, puluere citius, acidum absorbeant, vt paullo tardius potius iste inde effectus eueniat.

14) Aceto vini, quod venundatur, sibi diaphoretici (n. 8.) portionem admiscui. Sumto eius puluere: si a bullulis quibusdam, e fundo vasis puluereque ipso copiose prodeuntibus, recesseris, vix vllam obseruavi efferuescentiam. Quando vero integris sibi diaphoretici portionibus utebar: acetum eas cum impetu aggredi videbatur.

15) Massae isti (n. 14.) instillavi solutionem tartari in aqua. Post ortam efferuescentiam puluis actutum tenuis & gryfei coloris ad fundum petebat, & fluidum supernatans vini rhenani colorem aemulabat. Solutio autem tartari in aqua, cum soli aceto vini adderem: hoc intense rubro fereque bruno colore tingebat, turbidam reddebat massam, vt tamen id, quod fluido innatabat, difficiliter

cilius subsideret, praecipitatum denique, eodem, quem dixi, colore imbutum, toto coelo a tenui isto & gryseo puluere differens, conspiciebatur, ut nihil, id aliud quoque esse, quam aceti vini impuritates, suspicari possim. Interea cum alia suadeant experimenta, stibium diaphoreticum vix solui ab aceto: istud etiam praecipitatum a terris, aquae inhaerentibus, junctis aceti vini impuritatibus, reperendum esse credo.

16) Quando eidem massae (n. 14.) maior stibii diaphoretici (n. 8.) quantitas additur: fluidi supernatantis aciditas adeo destruitur, ut ab aqua simplici differre non videatur. Sed insigni, ut is effectus eueniat, stibii diaphoretici quantitate opus est, maiore multo, quam concharum praeparatarum. Atque etiam hic obseruavi, puluerem, paulo integri stibii diaphoretici portionibus citius acidum absorbere.

17) Stibii diaphoretici (n. 8.), drachmae dimidiae adfundebam aceti vini sat fortis uncias circiter octo. Exponebam massam, eam frequenter agitans, igni leniori, ut eo tamen superflua aceti copia separari inde posset. Cum viderem, colorem aceti in obscurum mutari, sinebam, ut subsidentia pulueris contingeret. Ea facta relictam aceti portionem separabam, puluerem vero exsiccabam. Albus erat, vix, quod eius quantitatem spectat, imminutus, tennerrimus & gustu exploratus, speciem illam salis medii, quae ex saturatis, per acetum destillatum, conchis similibusque terris obtinetur, aemulabat. Nunc ipsi aquam adfundebam, ut viderem, an non solutionem eius impetrare possem? Nullam vero obseruavi. Aqua potius manifesto aceti vini, sed valde diluti, saporem imitabatur, & stibium diaphoreticum, in fundo vasis conspicuum,

spicuum, proprium iterum linguae saporem imprimebat. Quare videtur sibi diaphoreticum quam leuissime cum aceto cohaerere, nec facile huius ope in aqua solui. Caeterum istius pulueris, cui adhaerebat acetum, bonam deuorauit quantitatem: nec potui mali quidquam obseruare. Aceto vini, quod dixi, separatim esse a sibi, per aquam iterum diluto, admiscebam oleum tartari per deliquium. Ne granulum quidem sibi diaphoretici praecipitabatur.

- 18) Portioni sibi diaphoretici integrae adfudi aquam. Copiosas hinc inde conspexi bullulas. Idem euenit, quando pulueris sibi diaphoretico admiscetur aqua. Caeterum nil, in ea mixtione, obseruatur, quod ad calcem, viam sibi diaphoreticum accedere, doceret.
- 19) Quando illud, aqua madefactum, sibi diaphoreticum (n. 17.) aceto vini additur: effervescentia, licet integre portiones sumantur (n. 13. 14.), longe leuior & quandoque nulla enascitur. Videntur ergo bullulae istae, quas superius commemoravi, actioni singulari acidorum in calcem antimonii tribui non posse. Conferatur (n. 18.).
- 20) Sollicite, per aliquot dies, meum obseruavi corpus, omnesque ipsi, quando sueta mea prosequor negotia, contingentes mutationes notavi. Nunc die 12 Maji, quo tempestas obrinebat, ab ea, quae diebus illum praecedentibus aderat, non abhorrens, hora decima matutina scrupulum vnum sibi diaphoretici purissimi (n. 8.) assumsi, aqua fontana sat pura, nec calefacta, nec nimis frigida, vehiculo vtens. Hora secunda pomeridiana drachmam dimidiam, ex tenui cereuisia, deglutiui atque eandem

eandem dosin hora quarta, iridem pomeridiana. Non potui ullam corporis mei mutationem, excepta ea, quae dicam, detegere, quae sibi diaphoretico certo dari potuisset. Calor, pulsus, excretio aluina, appetitus, diuresis reliquaeque functiones plane eadem obseruabantur. Cum primam quidem dosin deuorasssem: sensum pressionis circa cardiacam obseruau; qui tamen sibi diaphoretico vix adscribi potest, cum is mihi alias etiam sollemnis sit, quando aquae fontanae non calefactae potu vror. Frequentiores solummodo borborygmos, ad eos alias minime procliuis, obseruau, qui sibi forsitan diaphoretico, non sine ratione, tribui possunt, cum, fluidis additum, elasticum suum explodat aërem (n. 18.).

§. V.

Mixtio sibilii diaphoretici.

Liceat iam commemorata experimenta nostros in vsu conuertere. Sed iuuabit, nonnulla, de mixtione sibilii diaphoretici, recte alias confecti (t), praefari. Atque illius duae quidem vulgo solent species constitui, *ablutum* nempe & *non ablutum*, quibus tamen tertia, ad *purissimum* nempe spectans (§. antec. n. 8.), adijci potest. Sibi diaphoreticum *non ablutum* calcem sibir reguli antimonii, cui nitrum, quod dicunt, antimoniatum, ad dimidium circiter totius massae pondus, adhaeret; *ablutum* calx est eiusdem reguli, quae nitrum quidem antimoniatum in sinu suo fo-

uer,

(t) De eo hic loquor sibi diaphoretico, quod methodo vulgari paratur. Quod enim alia ratione conficitur: vel qualitate, vel quantitate salium adhaerentium differre potest. Monui vero illud recte praeparatum esse debere. Nam quod ex impuro aut antimonio crudo, aut nitro conficitur, nostri non est instituti perquirere.

uer, ita tamen, vt huius illi quantitas longe, quam in stibio diaphoretico *non abluto*, minor insit: *purissimum* denique, ab omni scilicet sale liberum, ex his solum constat partibus, quae simplici inexistunt calci antimoniali. Vidimus nempe (§. ant.), aquam, cuius ope diaphoreticum stibium *ablutum* est, causticum saporem linguae imprimere, syrupum violarum viridi colore tingere, cum acidis effervescere atque, si euaporetur; salem relinquere, qui, additus sali ammoniaco, urinosam eius partem liberat. In mixtione ergo stibii diaphoretici *non abluti* contineatur *alkali causticum* necesse erit.

Dictum est porro, quod, si aquae isti aut spiritus vitrioli, aut aqua fortis salisue spiritus venalis infillitur, acidi nitrosi odor manifesto nares feriat; notauit quoque VOGEL (u), quod, si non abluto antimonio diaphoretico vitrioli oleum addatur, vapores rubri ascendant; atque alias etiam notum est, quod idem, cum duabus saponis nigri partibus remixtum, detonet inque flammam erumpat (x). Quare stibio diaphoretico non abluto *purum* quoque *nitrum* inhaerescere debet. Refrigerium illud, quod lingua percipit, quando sal iste ipsi applicatur, qui, post euaporatam illam aquam, relinquitur (§. ant. n. 7), nitri praesentiam confirmat. Denique tam sal, quem modo dixi, quam aqua, e cuius obtinetur euaporatione, amaritiam quandam linguae inprimit (§. ant. n. cit.), opusque etiam est, vt acidum vitriolicum, sulphuri antimoniali inhaerens, subque detonatione antimonii cum nitro liberum factum, cum tantum alcalia amet, cum parte nitri alcalina, acido suo orbata, quantum potest, sese coniungat. Atque inde quaedam *arcani duplicati*

(u) *Institut. chem.* §. 710. pag. 335. edit. 1757.

(x) IDEM I. C. CRANTZ *mater. medic. & chir.* Part. III. p. m. 73.

plicati species emergit. Quoniam nunc chemicis sal, e nitro puro, alcali caustico & specie ista, quam dixi, arcani duplicati compositus, *nitri antimoniatum* nomine venire soleat: sibi diaphoretico *non abluto* nitrum antimoniarum adhaerescere debet; idque *ad dimidium circiter totius massae pondus*, prouti id suadent ea, quae §. ant. n. 7. edixi. Quae altera nunc restat huius sibi pars, addito pingui recteque adplicato igne, in regulum antimonii transit (y). Quare ex dictis, mixtio sibi diaphoretici non abluti, constat. Quando huic eo usque aqua superfunditur, donec omnis sapor evanescit: *ablutum* vocatur. Cui ergo, praeter calcem antimonialis reguli (vtpote quae in aqua solui, in se spectata, nequit) vel nil, vel longe minor nitri antimoniatum copia inerit. Atque *hoc* obtinere, plura suadent, maxime vero ea, quae (§. ant.) dicta sunt. Quod si enim phaenomena (§. ant. n. I. 2. 3.), comparaueris cum his, quae (§. cit. n. 10. 11.) commemoravi: patebit facile, salem, abluto licet sibi diaphoretico, adhuc *inesse* (z). Alia argumenta mitto – Quod denique *purissimum* spectat sibi diaphoreticum: cum ab abluto non nisi in eo differat, quod, ob diurnam frequentioreinque aquae actionem, omni sale destitutum sit, purissimam tantum sibi reguli antimonialis calcem. Calx vero ista terra est reguli antimonialis vitrescibilis, quae vel perditis, vel muratis, alias commixtis, phlogisto & terra tertia BECCHERI, in album, tenerum atque friabilem pulverem conversa est (a).

§. VI.

(y) VOGEL loco citato pag. 334.

(z) Vid. etiam VOGEL loco citato.

(a) Potest enim, certis encheirisis adhibitis, vitrum antimonii e sibi diaphoretico confici. Nunc vero vitrum, antimonii e vitrescibili antimoniatum reguli parte nascitur (VOGEL Dissert. sistens *analécta chem. de vitro antimonii* §. 18.

§. VI.

Stibii diaphoretici virtus resoluens.

Quando laudes considerantur, quibus stibium diaphoreticum afficitur (§. I): eas potissimum vi eius resolventi debere, ni adumbratae sint, adscribi, non poterit non vnicuique patere. Meretur ista ergo illius virtus, quae primo loco consideretur. Reperi vero potest, *vel* a salinis particulis, stibio diaphoretico tam abluto, quam non abluto adhaerentibus (§. ant.), *vel* a calce reguli antimoniales eiusque actiuitate, *vel* demum ab vtraque, quam dixi, causa, fale nempe, calcem acunte. Quid sentiam ea de re? aperte pronuntiabo.

e) Quod ergo salia, stibio diaphoretico admixta, inque se considerata, spectat: nemo erit adeo in medicina hospes, quin sciat, salia quaeuis, e quibus constat est nitrum antimoniatum (§. ant.), sanguinem reliquaque corporis nostri fluida, plus minus potenter, resolvere. Quod si vero, inde ab his salibus, vim stibii dia-

§. 18. EIVSDEM *opuscula medica selecta* Tom. I. pag. 163 sq.). Quare terra virescibilis, BECCHERO ita dicta, stibio diaphoretico atque eius speciatim parti, quae calcem antimonii sistit, inesse debet. Verum notavit LEMERY (*traité de l'antimoine* p. m. 369.), & cum hoc VOGEL (*opuscul. med. select.* p. 171), detonationem calcis antimonii, cum vitro remixtae, non contingere. Quare phlogiston, quod antimonii regulo inest, *vel* perditum esse debet in calce, *vel* mutatum. Apposite dico: *vel perditum, vel mutatum*. Resse enim *Cel. VOGEL* animaduertit (l. m. c.), dari substantias, certo certius phlogiston continentis, a quibus tamen detonatio ablit — Quando denum terra BECCHERI *tertia, mercurialis & arsenicalis* dicta, metallis mixtisque *dat formam, penetrantiam, odorem, pondus, splendorem, lucem* etc. prout BROCHERVS affirmat in *Alphabeto minerali* (vid. EIVSDEM *ripus hermet. fatidicus pandens oracula chym.* a ROTH-SCHOLZIO edit. p. m. 107): in calce certe antimonii ista debet terra *vel* deesse, *vel* mutata existere.

diaphoretici resolventem velis solum repetere: tria sunt, quae largiri te oportebit. *Primo*: purissimum stibium diaphoreticum (§. ant.) omni vi resolvente destitui. *Secundo*: stibium diaphoreticum non ablutum, quod resolutionem humorum attinget, abluto esse generatim praeferendum. *Tertio*: dari in medicina resolventia, quae stibio diaphoretico, ni praeferri, certe aequiparari possunt, atque non tanti esse vim istam resolventem, ut ne possit ideo medicina stibio diaphoretico carere.

β) Verum enim vero placebit sine dubio quibusdam, superiora (§. I.) defendentibus, ad calcem ipsam prouocare, quam etiam purissimum antimonium diaphoreticum repraesentat (§. ant.). NEVMANNVS certe, quando in eos, ut solet, inuehit, qui BOERHAAVII sententiae (§. II.) calculum adiiciunt, manifesto, ut contrarium suadeat, regulinam antimonii diaphoretici substantiam, facile restituendam, allegat (*b*). Queritur ergo: an recte isti calci vis queat resoluens tribui? – Sollicite hic omnia ea momenta perquirens, quae, ad affirmandam eam quaestionem, afferri possunt: haec tantum, si quid ego iudicare possum, valebunt, quae protinus dicam, & limae simul subiiciam. (i) cum BOERHAAVIO placuerit, vim viui mercurii resolventem, a specifica eius grauitate, repetere (*c*), atque partes metallicaе non leui gaudeant pondere specifico, adeo, ut etiam mineralogis placuerit, hanc qualemcunque earum qualitatem definitioni metalli inferere (*d*): videri forsitan possit, ac si stibium diaphoreticum, specifica sua

C 3

gra-

(b) EIVSDEM *praelect. chem.* ed. a ZIMMERMANNO 1740. pag. 1476.

(c) *De lue aphrodisiaca* in EIVS *opusculis omn.* p. m. 127. 128.

(d) Vid. v. g. VOGEL, LEHMANN & plures.

grauitate, in cor sanguinemque agens, huius globulos dispellat totamque massam resoluat. — Enim vero multa sunt, quae BOERHAAVIO, istam mercurii agendi modum profitenti, opponi possunt. Haec autem omittens: duo supersunt, quae me, quo minus istam sententiam, quod sibiium nostrum spectat, amplectar, impediunt. Namque *primo* calx reguli antimonialis desit esse pars vere metallica — *dein* experientia me docuit, quam difficile fiat, ut sibiium diaphoreticum, ebulliente ipsi adfusa aqua, denuo subsideat fundumque petat, si in minimas redactum sit partes, quod certe a corpore, cui magna specifica grauitas inhaeret, plane alienum esse inuenitur. — (2) Quando corpori specificè grauiori aliud, quod specificè leuius est, admiscetur: solet tunc illud specificè leuius reddi, subque eodem volumine minore, quam antea, materialium particularum copia gaudere. Quae, quando liquidis nostris contingit, mutatio: resolutionis tunc ipsis statum inductum esse, nemo quidem est, qui dubitabit. Atqui vero vidimus modo (n. 1.), quam leue sit sibiium diaphoreticum, aquae innatans. Nonne itaque ideo forsitan resoluet fluida nostra, quod, tamquam corpus specificè leuius, specificè grauioribus additur? — Minime quidem. Ut enim terra, liquidis nostris inexistens, a resoluentis remedii natura longissime distat: sic sibiium quoque diaphoreticum, illi certe equiparandum, soluerere fluida corporis humani dici nequit. — Praeterea aquam istam (n. 1.) lance trutinavi & comparavi cum simplici eiusdem naturae aqua, nec potui differens, sub eodem volumine, pondus obseruare. — Suspiciari denique fas esset, sibiium diaphoreticum, cum aquam adeo attrahat, incrassare potius, quam attenuare san-

sanguinem (e). - (3) Quando ad *specificam indolem* & compositionem stibii diaphoretici, in quantum e calce antimonii constat, prouocare volupe videtur: parum de ea dici, cum veritatis specie, potest. Nouimus quidem, regulinam antimonii partem e terra vitrescibili, pingui & mercuriali BECCHERI compositam esse, calcemque illius, quam stibium diaphoreticum nominamus, terra tam pingui, quam mercuriali forsitan destitui, remanente solum vitrescibili (f); enim vero de huius mixtione, si vere simplex existat (g), nil potest amplius dici. Nouimus solum, calcem istam, quod dotes quasdam spectat, propius paulo ad terram calcariam, quae vulgo ita vocatur, accedere, cum linguae fiticulosa adhaereat acidumque adsorbeat (§. IV.) atque illam, externa facie, aemulet. Atqui vero terrae calcariae, in se spectatae, non resoluunt, quod quidem eo rectius ad antimonii calcem transferri potest, quo certius constat, purissimum stibium diaphoreticum vix *fenibilem* mutationem corpori inferre (§. IV. n. 19.). (4) Cum calx viua soluentem exferat virtutem, quae, quando calx ex terra calcaria atque caustico constat (h), huic debetur, atque causticum idem, demonstrante id MEYERO, quorundam etiam metallorum calces, igni expositas, ingrediatur (§. III.): videri forsitan posset, ac si idem causticum calci antimonii adhaereat ipsique vim soluentem impertiat. Atque illud quidem causticum

(e) Noli haec ita explicare, ac si stibio diaphoretico *vere* istum effectum adscriberem. Quamuis enim euenire queat: poterit tamen non minus, si valde cum aqua in primis dilutum propinatur, praepediri.

(f) Vid. §. (ant. n. a.).

(g) *Illustr. b. m. IVNCKERI conspect. chem. Tom. I. p. 69. Tom. III. p. 1.*

(h) Vid. MEYER l. c.

sticum calci antimonii inesse, mihi, fateor, omnino probabile videbatur, tum ob id, quod de metallis modo dictum, tum ob similitudinem, quae, terram inter calcariam & purissimum stibium diaphoreticum, intercedit. Accessit solutio materiae perlatae in aqua, quam credidi ea concipi ratione debere, qua solutio calcis viuae in aqua contingit, caustico, calci viuae adhaerenti, monente MEYERO, danda (i). Denique tentamina, §. XIV. allata, quae docent, vrinofum salis ammoniaci eadem fere ratione, stibii diaphoretici ope, extorqueri, ac eius quidem separatio, calce viua mediante, efficitur, magis mihi magisque caustici in stibio diaphoretico praesentiam suadere videbantur. Enim vero quam fit speciosa ista theoria falsa, alia, superius (§. IV.) commemorata, experimenta edocent. Cum enim purissimum stibium diaphoreticum atque etiam id, quod nouam ignis vim sustinuit, vrinosae salis ammoniaci parti expellendae impar sit (§. IV. n. 10. II): sequitur, expulsionem vrinosi, factam ope stibii diaphoretici tam abluti, quam non abluti (§. IV. n. I seq.), non calci quidem antimonii, sed adhaerentibus salibus deberi. Nunc vero sal iste, quem euaporata aqua, cuius auxilio stibium diaphoreticum ablutum est, relinquit, non solum manifesto vrinofum salis ammoniaci extorquet (§. IV. n. 7.), sed admixtum quoque habet alcali causticum fixum, (§. ant.), de quo alias notum, id se ad salem ammoniacum, calcis instar viuae, gerere (k). Quare dubitari nequit, quod huic solum soli expulsio salis vrinosi ex ammoniaco sale adscribenda veniat. Eidem caustico soli solutio materiae perlatae

(i) MEYER l. citato pag. 32. 37.

(k) MEYER loco citato pag. 56 seqq.

latae in aqua debetur, quo etiam fit, vt ex addito acido praecipitetur (1). Quibus ita comparatis consequitur, soli calci antimonii causticum minime adhaerere, vimque inde eius soluentem repeti non posse. Praeterea causticum, metallis eorumque calcibus adhaerens, non absolute resoluit, cum minium, lithargyrium eo abundant, licet minime resoluant. Demum addere liceat, quod, si isti calci vere causticum resoluens insit: id ipsum tamen minus caro pretio haberi posse, quando calx viua, terrae calcariae calcinatae & similia adhibentur – (5) Superest expendendus nexus salium, cum calce antimonii, vnde singularis vis resoluens emergere potest. Atque de hoc nunc dicam.

γ) Obseruando nempe discimus, eam esse corporum metallicorum rationem, vt illa, siue inertia sint, siue minus actiua, insolitum adipiscantur vim atque potentiam, quando iisdem arctius paulo particulae salinae adhaerent. Docent id aurum fulminans, lapis infernalis lunaris, mercurius sublimatus & similia. Nonne itaque suspicari licebit, calcem antimonii vim quandam, eamque resoluentem, ab admixtis aut adiunctis partibus salinis impetrare? – Particulae illae salinae possunt esse vel eae, quae illi, ob adhaerens nitrum antimoniatum (§. ant.), insunt, vel salia in corpore ipsi humano admixta.

δ) Quod

(1) Dixit HOFFMANNVS l. c. obseruat. chem. haec calces (Bezoardicum mineralis, cerussa antimonii, materia perlata, antimonium diaphoreticum) nec facile vlli menstruo extra corpus obsecundant, nec intra corpus liquorem soluentem offendunt, vnde quid statuum iam sit de earum virtute, ex facili iudicari licet. Patet vero ex dictis, adhaerens alcali causticum omnino efficere, vt, vel ab aqua, pars quaedam calcis antimonii soluat.

N) Quod salia spectat, quae stibio diaphoretico iam immixta sunt (§. ant.): missis nitro puro & arcani duplicati specie (§. cit.), utpote quae quam leuissime cum calce antimonii cohaerent, neque ideo ipsi mutationem quandam inferre possunt, alcali tantum causticum fixum attendi meretur. Monui iam, huius ope fieri, ut, in aqua simplici, soluta teneatur materia perlata. Qua propter opus est, ut alcali illud arctius sit cum calce antimonii connexum. Atque ex isto omnino nexu maior videri posset vis resoluens oriri. Quando enim causticum, soli terrae calcariae, in calce viua, adhaerens, cum hac vim soluentem, qua sola illa terra minime gaudet, communicat, prouti id morbi restantur, in quibus tollendis calx viua magni exstitit vsus (n): dubitari forsitan non posset, quod alcali causticum, arctius cum antimonii calce coniunctum, vim ei soluentem impertiat, ipsumque ab illo nexu, maiorem obineat virtutem resoluentem. Verum enim vero tantum abest, ut id extra omnem dubitationis aleam positum sit, ut illi potius theoriae, haud facile soluenda dubia opponi queant. Enim vero (1) quod a calce viua desumitur argumentum, id quidem videtur minus bene afferri posse. Manifesto enim ponitur, causticum, calci viuae adhaerens, terreis moleculis vim soluentem impertire. Id ipsum autem minus recte affirmari, vel ex eo patet, quod aqua calcis viuae non minus *absorbeat*, *exsiccet*, quam *resoluat*: ut ergo *illi* similesue effectus a terra calcaria, *hic* vero ac caustico solum pendere videantur.

(2) quan-

(n) conf. *Mater. med.* scriptores, VOGEL, CRANTS & alii.

(2) quando calces metallorum; ob addita salia, vim adipiscuntur resolventem: solent tunc *potenter* & resoluerent & irritare. Nonne tunc idem de calce antimonii dicendum? Iam vero BOERHAAVIUS nitrum stibiatum (cui certe calx antimonii simul adhaeret) (n) commendat in pleuritide, variolis similibusque morbis, cum phlogosi connexis. Enim vero istis morbis valida irritantia minus apte medentur. Recensens quoque stibii diaphoretici non abluti virtutes, *materies haec*, inquit, *ita rite parata, semidrachmae copia hausta, vix aliquid sensibilis mutationis adfert, nisi, quod respectu nitri fixantis adhaerescens, moderate aperit, hinc in acutis boni quid praestat* (o). Quod si nunc calx antimonii, ob arctius coniunctum alcali causticum, solueret, hincque tincturarum alcalinarum, cum metallis paratarum, vicem gereret: eam moderate aperire vix dici posset, in acutis praepressis morbis. (3) calces metallorum, quibus *causticitas est impressa*, solent spiritum vrinosum, cum sale ammoniaco commixta, largiri, qui sua sese vi atque efficacitate distinguit, minii exemplo. Verum vidimus (§. IV.), quam debilis fuerit spiritus vrinosus, quem mediante stibio diaphoretico, vel abluto, vel non abluto, obtinimus. Non videtur ergo alcali causticum, in mutanda antimonii calce, multum valere, id quod quemlibet eo facilius concessurum esse credo, quo luculentius ex §. IV. constet, calcem antimonii non facile in se causticum ab igne recipere.

D 2

Con-

(n) Quando enim aqua, cui nitrum stibiarum, cum materia perlata, inhaeret, evaporatur: massa relicta sub *nitri stibiati* nomine comprehenditur. Vid. BOERHAAVE *element. chem.* Tom. II. p. m. 517.

(o) l. m. c. p. 516.

2) Considerabimus ergo salia, ipsi forsitan in corpore humano adiungenda. *A sale communi* nec mutatur, nec ipsi mutationem infert. Licet enim regulus antimonii adeo facile cum acido salis coniungatur: calx tamen eius reguli, in se spectata, acidum salis e vesco sale potest minime extorquere, quando scilicet purissima antimonii calx, ne cum sale quidem ammoniaco trita, cuius tamen urinoso laxius, ut notum est, acidum salis adhaeret, ac minerali alcali, in sale communi contento, acidum salis attrahit (§. IV.). *Sal ammoniacalis*, in corpore nostro latens, vix a stibio diaphoretico mutatur. *Purissimum* enim nullo modo urinosum salis ammoniaci liberat (§. IV.): *ablutum* liberat id quidem (§. citat.), multoque magis *non ablutum*, utpote alcali caustico magis refertum, a quo illud phaenomenon proficiscitur (per ant.). Qui vero perpendit, quam minima vi eo in effectu edendo, stibium diaphoreticum gaudeat (§. IV.), tuncque simul considerat, quod nec magna istius salis copia corpori nostro soleat inesse, nec stibium etiam diaphoreticum, commixtum cum liquidis nostris, multum aquosis, tantum hic assumtum valeat, quantum extra corpus humanum valere deprehenditur: intelliget facile, quod stibium diaphoreticum, si ingeratur, urinosum salis ammoniacalis, liquidis nostris inhaerentis, partem vel nullo modo liberet, vel ea saltem ratione, ut nequeat exinde attentione dignus expectari effectus. Quod *acida* spectat, siue humoribus nostris insint, siue ingurgitata, aut in corpore enata fuerint: nullus quidem dubito, quod, cum calx antimo-

nii absorbentem exferat virtutem (§. IV.), ei non solum facile adiungantur, verum etiam in salem mediae quodammodo naturae, ei iuncta, transeant, qui, quod neminem fugit, resoluit, licet his non parum obstant (§. IV. n. 17.) notata. Quando vero perpendimus (1) acidum, quamdiu sanitatis statui respondet, opprimi non debere; (2) acidum praeternaturale sui quidem absorptionem, haud vero semper resolutionem humorum indicare; (3) dari resolventia longe excellentioris virtutis, quam quae terrea remedia sistunt, quorum vis resoluens ab acidis demum corporis humani absorptis expectatur; (4) videri conchas praeparatas similiaque longe facilius, quam stibium diaphoreticum, cum acidis coire (§. IV.): patebit facile, posse ex his, quae concessimus, vix quidquam in laudem stibii diaphoretici trahi. *Alcali purum* stibiumque diaphoreticum ita se mutare nequeunt, ut vis stibii resoluens inde emergat; sique etiam contingeret: noxam adferret, cum vel ipsum *alcali purum* humores nimium resoluat. Idem de *putrido* valet, quod vero, acidum absorbens, adauger.

§. VII.

Vis stibii diaphoretici absorbens.

Si quae umquam stibii diaphoretici virtus per observata inclaruit institutaque experimenta: ea certe est, quae sese, in absorbendis acidis, exferit, cum, vel ex superioribus (§. IV.), constet, tam acutum vini, quam spiritum salis, sufficiente ipsis, purissimi etiam stibii diaphoretici, quantitate addita, omni sua aciditate privata esse. Quando autem, quod fit, vel abluto, vel non abluto

vimur: alcali etiam admixtum in considerationem venit, quod facilius adhuc, quam calx antimonii, acidum infringit. Non possum vero non, his addere 1) dari viliora & meliora absorbentia, quorsum conchas, saponem refero. 2) posse stibium diaphoreticum, in quantum acidum absorbet, damna quaedam corpori inferre, maxime vero ad putredinem disponere, eamque iam praesentem, augere. Quam male ergo in morbis praeprimis acutis stibio diaphoretico indiscriminatim utamur? intelligitur.

§. VIII.

Vis stibii diaphoretici phlogistica & antiphlogistica.

Vidimus (§. 1.), tribui stibio diaphoretico, ab egregiis Viris, virtutem tam phlogisticam, quam antiphlogisticam. Quod quidem minime sic interpretari debet, ac si, quos laudavi, Viri sibi ipsis non consentiant, quando notum est vinum, camphoram & similia & phlogistica & antiphlogistica virtute gaudere. Num autem ista duplex virtus recte assignetur stibio diaphoretico? inquiri debet. *Phlogosi medetur* (1) in quantum absorbet. Satis enim notum est, acidum, in primis maxime viis praesens, phlogosin quandoque excitare; (2) dum nitrum purum in sinu fuerit. *Phlogisticam exerit virtutem* (1) ob alcali causticum admixtum, quod irritat & commouet; (2) auget istam, licet minori in gradu, arcani duplicati species admixta; (3) cum acidum abansans torporem quandoque, calorisque imminutionem inferat: stibium diaphoreticum, dum absorbet, calorem augere valet. Quod si nunc haec, de vtraque virtute dicta, ad se inuicem referen-

ferantur: patet, nec in phlogosi, nec in caloris imminutione optimum esse remedium stibium diaphoreticum. Dantur enim, quae, in utroque morbo, citius meliusque agunt.

§. IX.

Vis euacuans & aliae virtutes.

Notum est, temperantia, absorbentia & resoluentia quandoque *sudorem* pellere: alcalia caustica fixa, terrea absorbentia, inque salem mediae naturae mutata, ut & nitrosa, cum arcano duplicato, interdum *diuresin* promouere, alias etiam *excretionem aluinam*. Quibus ita comparatis, poterit omnino stibium diaphoreticum *diuresin*, *diaphoresin* & *catharsin* promouere. Quis vero non videt, eas virtutes α) purissimo stibio diaphoretico rarissime adsignari posse? β) viliora & meliora dari, his effectibus consequendis maxime paria, remedia? Caeterum cum ex disputatis intelligatur, stibium diaphoreticum *ablutum* & non *ablutum* *resoluere*, *temperare*, quandoque *phlogosin* excitare, absorbere, & nonnumquam has illasue excretionem intendere: sine difficultate diiudicari potest, quibusnam in morbis recte adhiberi queat (conf. §. I.)?

§. X.

Epilogus.

Colligitur ex praedictis:

1) stibium diaphoreticum tam *ablutum*, quam non *ablutum* remedium esse vere actiuum. Errare ergo, quorum sententiam commemoravi §. II.

2) stibium

- 2) stibium diaphoreticum non ablutum, abluto potentius, operari. Quamvis enim hoc, illo melius, absorbere videatur, cum calce abundet: tamen non ablutum maiore etiam alcalini salis copia gaudet.
- 3) dari remedia, quae omnes stibii diaphoretici virtutes melius exerunt.
- 4) esse itaque stibium diaphoreticum eius farinae remedium, quo officinae pharmaceuticae quam optime carere possent. Quod quidem eo lubentius aequos iudices concessuros esse credo, quo magis differens praeparatio diuersam quoque salium copiam, ideo non facile reputandam, inducit.

Ua 4711

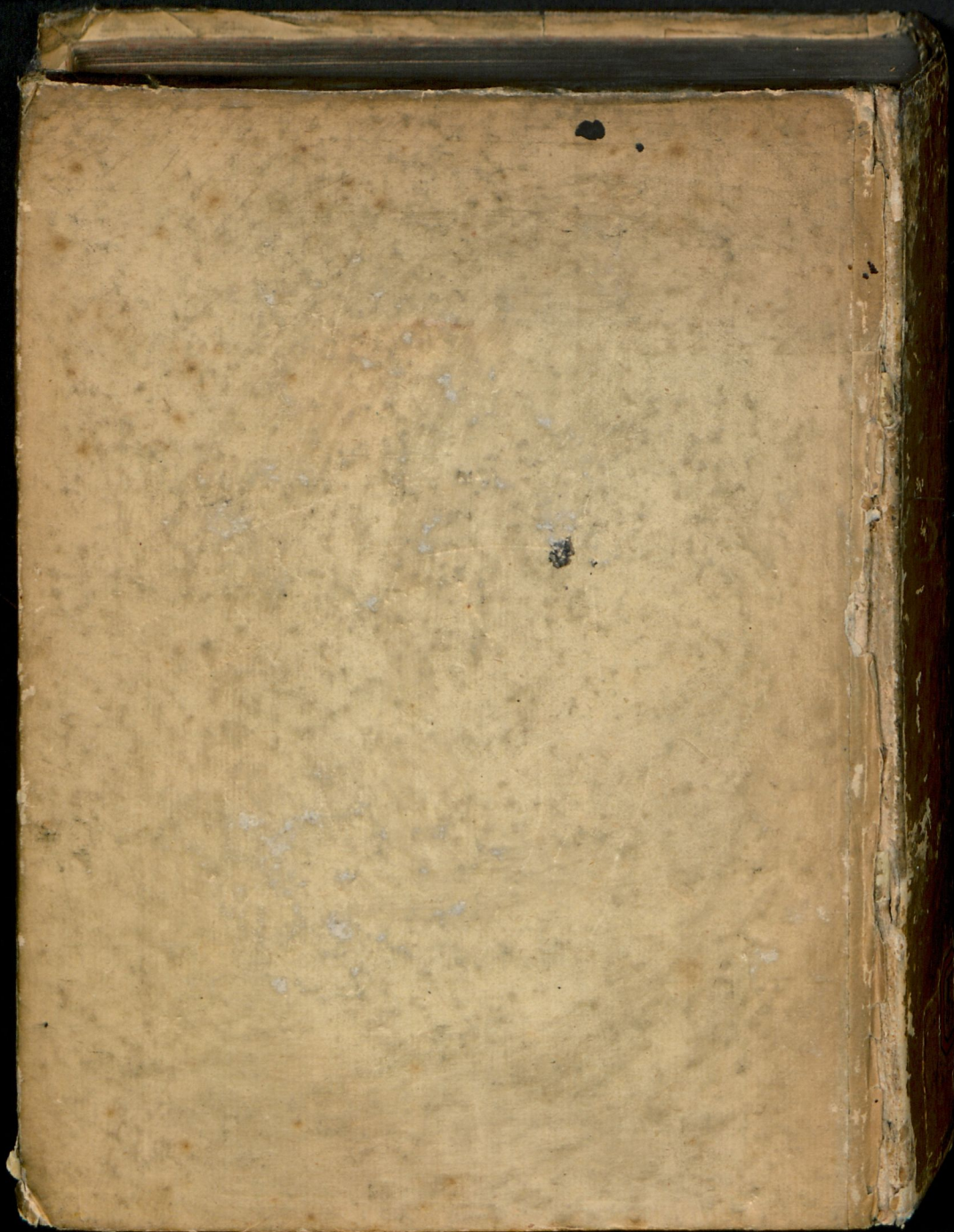
ULB Halle
003 941 760

3

St.

12

an 25
26

DE
ACTIVITATE
ANTIMONII DIAPHORETICI

DIVINI NVMINIS AVSPICIIS
ET
CONSENSV GRATIOSI ORDINIS MEDICORVM
P R A E S I D E
PRORECTORE MAGNIFICO

VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
D O M I N O

FRIDER. CHRISTIANO IVNCKERO
MEDICINAE ET PHILOS. DOCTORE MEDIC. PROFESS. PVBL. ORD.
ORPHANOTROPHEI HALENSIS ET PAEDAGOGII REGII MEDICO CONSTITVTO,
FACVLT. MED. H. T. DECANO SPECTATISSIMO

PRO
GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS
ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBVS RITE CONSEQVENDIS
DIE V. IVL. CIO ID CCLXX.

PVBLICE DISPVTABIT
AVCTOR
EPHRAIM GOTTLob LEDER
HIRSCHBERGENSIS SILESIVS.

HALAE
LITTERIS IOANNIS CHRISTIANI HENDEL.

